

کتاب شهید ایران

شماره

هشتمین

شماره ۱۸

شماره ۱۲

شماره ۶۸۰۳

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

شماره ۵۹

گزارش تحلیلی

مجله فلان

اقتصاد در بیانات رهبر شهید انقلاب، مجموعه‌ای از توصیه‌های پراکنده یا واکنش به مسائل روز نیست؛ منظومه‌ای به هم پیوسته است که هر جزء آن، دیگری را کامل می‌کند. در این منظومه، تولید بدون سرمایه‌گذاری جان نمی‌گیرد. سرمایه‌گذاری بدون امنیت اقتصادی و مبارزه با فساد به نتیجه نمی‌رسد. مهار تورم بدون رونق تولید و افزایش بهره‌وری، پایدار نمی‌ماند و اقتصاد دانش بنیان نیز بدون حضور و مشارکت مردم نمی‌تواند موتور محرک رشد باشد. از همین رو، مفاهیمی که طی سال‌های گذشته بارها در سخنان رهبر شهید انقلاب تکرار شده‌اند، در واقع شاخه‌های یک درخت واحد هستند؛ درختی که ریشه آن در اعتماد به ظرفیت‌های داخلی، مشارکت مردم و نگاه بلندمدت به توسعه اقتصادی قرار دارد. هم‌زمان با مراسم تشییع پیکر رهبر شهید انقلاب و در روزهایی که بار دیگر نگاه‌ها به میراث فکری ایشان معطوف شده است، بازخوانی این منظومه اقتصادی می‌تواند فرصتی برای مرور مهم‌ترین کلیدواژه‌هایی باشد که طی سال‌های اخیر بارها بر آن تأکید داشته‌اند. این گزارش تلاشی است برای روایت برخی از این کلیدواژه‌ها، روایتی که نشان می‌دهد تولید، دانش بنیان، مهار تورم، اقتصاد مقاومتی، تجارت، سرمایه‌گذاری، اشتغال، مبارزه با فساد، اقتصاد مردمی و بهره‌وری، مفاهیمی مستقل از یکدیگر نیستند، بلکه مانند شاخه‌های یک درخت هستند و در نهایت به یک هدف واحد می‌رسند. اقتصاد پویا، مقاوم، عدالت‌محور و متکی بر توان مردم.

بهره‌وری

«در مسائل اقتصادی، بیماری‌های ژمنی داریم؛ بن باب مثال، «پایین بودن بهره‌وری»... خوب این، راه [حل] علمی دارد، روی این باید کار علمی شود.»

۱۳۹۸/۳/۸

بهره‌وری از جمله مفاهیمی است که اگرچه کمتر از تولید یا سرمایه‌گذاری در نام‌گذاری سال‌ها دیده می‌شود، اما در بیانات اقتصادی رهبر شهید انقلاب جایگاه ثابتی دارد. تأکید اصلی بر این است که رشد اقتصادی فقط با افزایش منابع مالی محقق نمی‌شود، بلکه کیفیت استفاده از همین منابع نیز اهمیت دارد. بر همین اساس، اصلاح شیوه‌های مدیریت، کاهش اتلاف منابع، استفاده از فناوری‌های نوین، ارتقای مهارت نیروی کار و بهبود فرایندهای تولید، از مهم‌ترین مؤلفه‌های افزایش بهره‌وری عنوان شده‌اند. در این نگاه، بهره‌وری نه یک سیاست مستقل، بلکه عاملی است که می‌تواند هزینه تولید را کاهش دهد، رقابت‌پذیری را افزایش دهد و زمینه حضور موفق‌تر کالاهای ایرانی در بازارهای داخلی و خارجی را فراهم کند.

اقتصاد مقاومتی

«ما گفتیم اقتصاد مقاومتی «درون‌زا» و «برون‌گرا» است؛ درون‌زاست، یعنی توان و استعداد و ظرفیت درونی بایستی در خدمت اقتصاد قرار بگیرد و البته برون‌گراست، یعنی با همه کشورهای آماده ارتباطات اقتصادی هستیم.»

۱۴۰۲/۱/۱

اقتصاد مقاومتی را می‌توان جامع‌ترین مفهوم اقتصادی در بیانات رهبر شهید انقلاب دانست؛ مفهومی که بسیاری از دیگر سیاست‌ها و کلیدواژه‌های اقتصادی در ذیل آن معنا پیدا می‌کنند. از زمان ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، این مفهوم به عنوان راهبردی برای افزایش تاب‌آوری اقتصاد کشور در برابر تحریم‌ها، شوک‌های خارجی و نوسانات بازارهای جهانی مطرح شده است. با این حال، اقتصاد مقاومتی در این نگاه، به معنای انزوای محدود شدن ارتباطات اقتصادی با جهان نیست، بلکه بر اقتصادی پویا، درون‌زا و در عین حال برون‌گرا تأکید دارد؛ اقتصادی که بر ظرفیت‌های داخلی تکیه می‌کند اما از فرصت‌های تجارت، صادرات، فناوری و همکاری‌های بین‌المللی نیز بهره می‌برد.

تولید

«ما گفتیم جهش تولید، چرا می‌گوییم جهش تولید؟ به خاطر اینکه ما از لحاظ تولید عقبیم. ما نیاز به توسعه بیشتر تولید و تقویت بیشتر تولید و پیشرفت بیشتر تولید داریم.»

۱۳۹۹/۲/۱۷

تولید را می‌توان محور اصلی منظومه اقتصادی رهبر شهید انقلاب دانست. مفهومی که در دو دهه گذشته، با عناوین و رویکردهای مختلف بارها مورد تأکید قرار گرفته است. از «رونق تولید» و «جهش تولید» تا «پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها»، «تولید؛ دانش بنیان» و «اشتغال آفرین» و در نهایت «سرمایه‌گذاری برای تولید»، همگی نشان می‌دهند، نگاه به تولید، صرفاً افزایش کمیت کالا یا خدمات نیست. در بیانات ایشان، مباحثی مانند حمایت از تولیدکننده، تکمیل زنجیره ارزش، کاهش خام‌فروشی، ارتقای کیفیت کالاهای ایرانی و توسعه صادرات، همگی به عنوان اجزای یک راهبرد واحد مطرح شده‌اند. از این منظر، تولید بستری است که سرمایه‌گذاری، اشتغال، بهره‌وری و تجارت در آن به یکدیگر پیوند می‌خورند و زمینه رشد پایدار اقتصاد را فراهم می‌کنند.

منظومه اقتصادی بیانات رهبر شهید

مرور مهم‌ترین کلیدواژه‌های اقتصادی رهبر شهید و پیوستگی آن که طی سال‌های اخیر بارها بر آن‌ها تأکید داشته‌اند

مبارزه با فساد

«خطر فساد همچون اژدهای هفت سر است... لذا در مقابله با فساد باید با همه وجود وارد شد. فساد، مردم را ناامید می‌کند، مأیوسی می‌کند، میل به سلامت را در افراد کاهش می‌دهد.»

۱۳۹۶/۱۱/۱۹

مبارزه با فساد در منظومه اقتصادی رهبر شهید انقلاب، یکی از مهم‌ترین پیش شرط‌های اصلاح ساختار اقتصادی و افزایش اعتماد عمومی به شمار می‌رود. در بیانات مختلف، فساد نه تنها عاملی برای هدررفت منابع، بلکه مانعی در برابر سرمایه‌گذاری، تولید و رقابت سالم اقتصادی معرفی شده است. بر همین اساس، بارها بر برخورد قاطع و بدون تبعیض با فساد، شفافیت در فرایندهای اقتصادی، اصلاح نظام اداری، مقابله با رانت و ایجاد فرصت‌های برابر برای فعالان اقتصادی تأکید شده است. این نگاه، مبارزه با فساد را صرفاً وظیفه دستگاه‌های نظارتی و قضایی نمی‌داند، بلکه آن را نیازمند اصلاح قوانین، کاهش زمینه‌های فسادزا و افزایش شفافیت در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی می‌داند.

مهار تورم

«مسئله مهار تورم، مسئله جدآلودی است که علل زنجیره تورم و گرانی را شناسایی کنید و بروید سراغ این علل.»

۱۳۹۹/۴/۲۲

مهار تورم در بیانات رهبر شهید انقلاب، صرفاً به کنترل قیمت‌ها یا سیاست‌های پولی محدود نمی‌شود، بلکه نتیجه هماهنگی مجموعه‌ای از سیاست‌های تولیدی، مالی و اجرایی است. این رویکرد، تورم را نه یک مسئله مستقل، بلکه پیامد ضعف در بخش واقعی اقتصاد می‌داند؛ از همین رو، در نام‌گذاری سال ۱۴۰۲ نیز «مهار تورم» در کنار «رشد تولید»، قرار گرفت. این هم‌نشینی نشان می‌دهد که در این منظومه، کنترل پایدار تورم از مسیر افزایش تولید، ارتقای بهره‌وری، کاهش هزینه‌های تولید و تقویت سرمایه‌گذاری دنبال می‌شود، نه صرفاً از طریق ابزارهای کوتاه‌مدت پولی و مالی.

تجارت

«اگر بخواهیم اقتصاد داخلی رونق پیدا کند باید صادرات خوب داشته باشیم، واردات به‌مورد داشته باشیم، ارتباطات اقتصادی داشته باشیم، در این تردیدی نیست.»

۱۳۹۶/۱۱/۲۹

تجارت در منظومه اقتصادی رهبر شهید انقلاب، ادامه طبیعی فرایند تولید و یکی از مهم‌ترین ابزارهای رشد اقتصادی است. از همین رو، در بیانات مختلف بر توسعه صادرات غیرنفتی، تقویت دیپلماسی اقتصادی، گسترش همکاری با کشورهای همسایه و منطقه و تسهیل صادرات تأکید شده است. در مقابل، واردات نیز به‌طور مطلق نفی نشده، بلکه همواره بر مدیریت آن و جلوگیری از واردات کالاهای دارای مشابه داخلی تأکید شده است تا تولید ملی دچار آسیب نشود. این رویکرد نشان می‌دهد که تجارت، از منظر ایشان، نه صرفاً جابه‌جایی کالا، بلکه ابزاری برای افزایش درآمد ارزی، ارتقای کیفیت تولید، گسترش بازار بنگاه‌های داخلی و تقویت جایگاه اقتصاد ایران در منطقه و جهان است.

مردمی‌سازی اقتصاد

«بنده عقیده راسخ دارم... که اگر مردم وارد میدان اقتصاد شوند، به خصوص اگر وارد میدان تولید شوند، تولید جهش پیدا می‌کند.»

۱۴۰۳/۲/۵

مشارکت مردم یکی از کلیدواژه‌های ثابت در بیانات اقتصادی رهبر شهید انقلاب است. در این نگاه، اقتصاد زمانی پویا تر و مقاوم تر خواهد بود که مردم، بخش خصوصی و تعاونی‌ها نقش اصلی را در فعالیت‌های اقتصادی برعهده بگیرند و دولت بیشتر وظیفه سیاست‌گذاری، نظارت و تسهیلگری را ایفا کند. از همین رو، برواگذاری امور اقتصادی، تقویت بخش خصوصی، جذب سرمایه‌های خرد، گسترش تعاونی‌ها و کاهش تصدیگری دولت بارها تأکید شده است. مردمی‌سازی اقتصاد همچنین به معنای استفاده از ظرفیت گسترده کارآفرینان، تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران در سراسر کشور است؛ ظرفیتی که می‌تواند سرعت رشد اقتصادی را افزایش دهد. در این منظومه، حضور مردم تنها یک مشارکت اقتصادی نیست، بلکه عاملی برای افزایش تاب‌آوری اقتصاد، توزیع بهتر فرصت‌ها و کاهش وابستگی اقتصاد به منابع دولتی محسوب می‌شود.

سرمایه‌گذاری

«سرمایه‌گذاری باید افزایش پیدا کند. ما دوره‌هایی داشتیم که فعالیت‌هایی در آن انجام گرفت، سرمایه‌گذاری، رشد منفی داشت؛ چند سال بعد آثارش را مشاهده کردیم.»

۱۴۰۱/۱۱/۱۰

سرمایه‌گذاری در بیانات رهبر شهید انقلاب، صرفاً به معنای تزریق منابع مالی به اقتصاد نیست، بلکه جهت‌دهی سرمایه به فعالیت‌های مولد و ارزش آفرین است. در این چارچوب، سرمایه زمانی می‌تواند به رشد اقتصادی منجر شود که وارد بخش تولید شود و زمینه ایجاد اشتغال، افزایش بهره‌وری و توسعه صادرات را فراهم کند. به همین دلیل، در کنار دعوت به سرمایه‌گذاری، همواره بر رفع موانع کسب و کار، ثبات قوانین، مقابله با فساد، امنیت اقتصادی و کاهش بروکراسی نیز تأکید شده است. در این منظومه، سرمایه‌گذاری دولتی، خصوصی و مردمی مکمل یکدیگرند و هرچه سهم سرمایه‌های مردمی در اقتصاد افزایش یابد، امکان تحقق رشد پایدار نیز بیشتر خواهد شد.

اشتغال

«اهمیت اشتغال این است که شما یک گنج را دارید استخراج می‌کنید. انسانی که در او استعدادهایی وجود دارد، می‌تواند تولید کند، می‌تواند بیافریند، شما دست او را به کار بند کردید.»

۱۳۸۹/۶/۱۶

اشتغال در منظومه اقتصادی رهبر شهید انقلاب، بیش از آنکه یک شاخص آماری باشد، نتیجه طبیعی رونق فعالیت‌های مولد است. از همین رو، در بیانات مختلف، ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار همواره در کنار تولید، سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و مهارت‌آموزی مطرح شده است. این نگاه، اشتغال را از سیاست‌های کوتاه‌مدت حمایتی فزاینده می‌برد و آن را به کیفیت رشد اقتصادی گره می‌زند. بر همین اساس، بارها بر ضرورت حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط، تقویت کارآفرینان، آموزش نیروی انسانی و استفاده از ظرفیت جوانان تأکید شده است. در این چارچوب، اشتغال نه فقط راهکاری برای کاهش بیکاری، بلکه عاملی برای افزایش سرمایه اجتماعی، کاهش آسیب‌های اجتماعی و تقویت امید در جامعه تلقی می‌شود.

دانش بنیان

«حرف امروز من این است که برای رشد اقتصاد کشور و اصلاح امور اقتصادی کشور، به طور قاطع باید به سمت اقتصاد دانش بنیان حرکت کنیم؛ یعنی اینکه دانش و فناوری پیشرفته نقش آفرینی فراوان و کاملی در همه عرصه‌های تولید داشته باشد.»

۱۴۰۱/۱/۱

اقتصاد دانش بنیان در این منظومه، صرفاً به معنای حمایت از شرکت‌های فناوری با استارت‌آپ‌ها نیست. تأکید اصلی بر آن است که دانش و فناوری باید به موتور محرک تولید تبدیل شوند و فاصله میان دانشگاه، مراکز پژوهشی و صنعت کاهش یابد. از همین رو، در کنار حمایت از شرکت‌های دانش بنیان، بارها بر تجاری‌سازی پژوهش، جلوگیری از خام‌فروشی، افزایش ارزش افزوده و استفاده از ظرفیت نخبگان تأکید شده است. در این نگاه، فناوری ابزاری برای افزایش بهره‌وری، ارتقای کیفیت کالاهای داخلی و تقویت قدرت رقابت در بازارهای جهانی است. از سوی دیگر، اقتصاد دانش بنیان با اشتغال نخبگان و جلوگیری از مهاجرت سرمایه انسانی نیز پیوند خورده است.